

Opfølgning på implementering af Barnets Reform

Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL
i regi af
det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde

Med bidrag fra
Ankestyrelsen
og
Socialstyrelsen

Socialstyrelsens bidrag til opfølgning på Barnets Reform

Social- og Integrationsministeriet og KL har, som led i partnerskabsaftalen, bedt Socialstyrelsen om at bidrage med datagrundlag for at kunne følge op på dele af de initiativer, der blev igangsat med Barnets Reform.

Socialstyrelsen er blevet bedt om at undersøge følgende spørgsmål:

1. Hvilken procentdel af sagsbehandlere har i 2011 deltaget i kurser i kursuskataloget?
2. Hvor meget bruger kommunerne vidensportalen?
3. Hvor meget rekvireres bistand fra VISO (rådgivning og udredning af børn og unge med behov for særlig støtte)?
4. Hvor meget rekvireres bistand fra SISO (rådgivning om håndtering af sager vedrørende vold og seksuelle overgreb mod børn)?
5. Hvor mange kommuner har brugt task-forcen om Barnets Reform?

Spørgsmål 1: Procentdel af sagsbehandlere på kursus?

Socialstyrelsen har lavet en optælling af antallet af kommuner og sagsbehandlere, som har deltaget i kurser i 2011 og 1. kvartal af 2012. Godt 7300 personer har samlet set deltaget i kurserne. Det samlede antal sagsbehandlere kendes dog ikke præcist, så det er ikke muligt at fastsætte en procentdel.

Af kurserne var de tre mest populære "Arbejdet med børn og unge med anden etnisk baggrund", "Når børn og unge har brug for hjælp" og "Inddragende metoder: Samarbejde og Inddragelse".

Af de i alt 98 kommuner har 96 kommuner haft medarbejdere på kurser.

Spørgsmål 2: Hvor meget bruger kommunerne vidensportalen?

I forbindelse med Barnets Reform blev vidensportalen oprettet. Vidensportalen skal gøre det lettere for kommunerne at finde aktuell bedste viden og bruge denne viden i indsatserne over for børn og unge.

Socialstyrelsen har inddraget oplysninger om antal hits på vidensportalens hjemmeside. Det har ikke været muligt at udtrække, hvor mange af disse hits tilhørte kommunerne. De følgende data er således ud fra alle brugerne af vidensportalen.

Antal besøgende m.m. i 2011 (1. jan. 2011 - 31. december 2011)

- I alt 41.588 besøgende fordelt på gennemsnit 114 besøg per dag
- I alt 27.254 unikke besøgende fordelt på landsbasis (dvs. selvom samme person besøger portalen flere gange, tælles personens besøg kun én gang)
- Brugere opholder sig i gennemsnit 3,18 min. på portalen.
- Brugere ser i gennemsnit 3,44 sider pr. besøg
- 36 % af de unikke brugere besøger portalen mere end en gang
- I alt er der blevet besøgt 143.190 sider på Vidensportalen i 2011

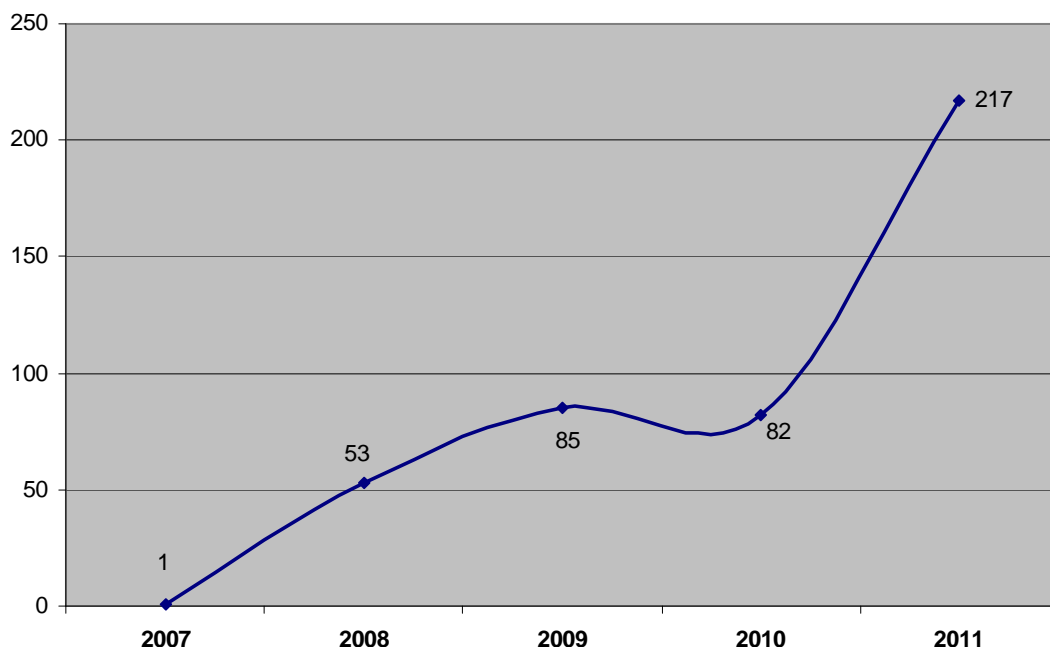
Spørgsmål 3: Hvor meget rekvireres bistand fra VISO?

Der har været en markant stigning i efterspørgslen på VISOs ydelser på området udsatte børn og unge.

Figur 1 nedenfor viser udviklingen i efterspørgslen på VISOs viden om udsatte børn og unge. Det fremgår af figuren, at mens antallet af henvendelser om udsatte børn og unge var relativt stabilt i 2009 og 2010, var der fra 2010 til 2011 en markant stigning. Sammenlignet med 2010

modtog VISO i 2011 således næsten tre gange så mange henvendelser om udsatte børn og unge.

Figur 1. Antal henvendelser til VISO om udsatte børn og unge

Henvendelserne kommer primært fra kommunerne. Således modtog VISO mere end tre gange så mange henvendelser om udsatte børn og unge fra kommunerne i 2011 sammenlignet med 2010. Men også borgere og andre henvender sig til VISO.

Tabel 1 nedenfor viser, hvordan de kommunale henvendelser til VISO om udsatte børn og unge fordeler sig.

Tabel 1. Henvendelser om udsatte børn og unge fra kommunerne

	2011				I alt
	1. kv	2. kv	3. kv	4. kv	
Kommunale henvendelser om udsatte* børn og unge	34	30	60	59	183

**Udsatte børn og unge omfatter kommunale henvendelser om børn og unge, der omhandlede alkoholmisbrug, stofmisbrug, omsorgssvigt, seksuelle overgreb samt voldelige overgreb.*

Spørgsmål 4: Hvor meget rekvireres bistand fra SISO?

Status på SISOs arbejde med kommunale beredskaber

I perioden 2007-2011 har SISO samlet set haft kontakt til 56 kommuner. I 40 af de 56 kommuner er der indgået konkret aftale om SISO's konsulentbistand til implementeringsforløb og flere kommuner er på vej. Ved udgangen af 2011 har 28 af de 40 kommuner med hjælp fra SISO udarbejdet et skriftligt beredskab, mens de resterende 12 kommuner er i gang med udarbejdelsen. I 2011 alene er der indgået samarbejde med 7 nye kommuner.¹

Udover løbende sparring via mail og telefonisk kontakt med kommunerne har SISO samlet set deltaget i 87 møder rundt om i landets kommuner. Opstartsmødet følges op af yderligere samarbejds møder vedr. det videre forløb.

¹ Der er også indgået aftaler i 2012, men disse er ikke medtaget i denne status.

I forbindelse med præsentationen og implementeringen af den enkelte kommunes beredskab afholder SISO temadage for fagpersoner i kommunerne. I 2011 afholdt SISO 63 temadage. Indholdsmæssigt har temadagene typisk fokus på at formidle generel viden til fagpersoner om vold og seksuelle overgreb mod børn og unge, herunder bl.a. begrebsafklaring, problemets omfang, lovgivningsmæssige rammer, handlemuligheder/-pligt, tidlig opsporing, børn og unges tegn, reaktioner og skadevirkninger samt barrierer i det tværfaglige samarbejde.

Status på SISOs arbejde med beredskaber på institutionsniveau

I perioden 2011-2014 tilbyder SISO ligeledes konsulentbistand til udarbejdelse af beredskaber/politikker på institutionsniveau.

I 2011 har SISO haft konsulentaktiviteter på 6 døgninstitutioner, samt forestået en inspirationsdag for 7 institutioner i Region Sjælland. Konsulentaktiviteterne består i at inspirere til og igangsætte en proces omkring udarbejdelse af beredskaber/sekstualpolitikker i institutioner samt yde løbende sparring på de skriftlige politikker.

Status på henvendelser i Telefonrådgivningen

SISO registrerer de henvendelser, der modtages i Telefonrådgivningen med henblik på vidensopsamling. I perioden 2006-2010 har SISO modtaget 867 henvendelser som fordeler sig således:²

Tabel 2: Antal henvendelser i SISOs telefonrådgivning 2006 – 2010

	2006 – 2007	2007 – 2008	2008 – 2009	2009 – 2010
Henvendelser	140	180	236	311

Den seneste statusopgørelse³ fra SISO viser, at 79 forskellige kommuner, svarende til 80,6 % af kommunerne, har gjort brug af SISOs telefonrådgivning. Kommunerne er geografisk fordelt over hele landet. Der er ligeledes registreret henvendelser fra fagpersoner fra alle fem regioner.

Registreringerne viser endvidere, at ca. to tredjedele (64 %) af henvendelserne kommer fra fagpersoner, mens ca. en tredjedel (35 %) er fra pårørende/socialt netværk. I 1 % af henvendelserne er henvenders baggrund uoplyst.

Lidt over en fjerdedel af samtlige henvendelser (26 %) kommer fra socialfaglige personer (bl.a. socialrådgivere, familiebehandlere, leder af børn og ungeafdeling), mens lidt færre (23 %) kommer fra pædagog- og psykologfaglige personer (bl.a. pædagoger, folkeskolelærere, efterskolelærere, PPR-psykologer pæd. konsulent, leder af dagtilbud, skoleleder). Knap 4 % af samtlige henvendelser kommer fra sundhedsfaglige personer, fx sundhedsplejersker.

Spørgsmål 5: Hvor mange kommuner har brugt task-forcen om BR?

Task Forcen har været ude på 70 besøg i 65 kommuner. Det samlede antal deltagere kendes ikke præcist, men vurderes at ligge omkring 2600 personer.

² Den seneste statusperiode for 2011 er ikke endelig opgjort pga. systemomlægninger i databasen.

³ Baseret på foreløbige tal fra perioden 2009-2011, der endnu ikke er offentliggjort.

Ankestyrelsens bidrag til opfølgning på Barnets Reform

Social- og Integrationsministeriet og KL har, som led i partnerskabsaftalen, bedt Ankestyrelsen om at bidrage med datagrundlag for at kunne følge op på dele af de lovændringer, som trådte i kraft med Barnets Reform 1. januar 2011.

Ankestyrelsen er bedt om at undersøge følgende spørgsmål/områder:

1. I hvor stor en andel af sager vedrørende 16-17årige med behov for særlig støtte, er der i handleplanen indsat mål for forberedelse til voksenlivet?
2. Har barnet/den unge været hørt via en børnesamtale, inden der blev truffet en afgørelse, og har det resulteret i, at barnets/den unges perspektiv afspejles i valg af løsning?
3. I hvor stor en andel af anbringelsessager er de anbragte børn/unge tilbudt en støtteperson fra netværket?
4. I hvor stor en andel af sager vedrørende anbringelse uden samtykke op til det 18. år, har den unge som minimum fået tilbudt efterværn i form af kontaktperson?
5. Er kommunernes behandling af underretninger ændret det seneste år (for eksempel indført nye retningslinjer eller handleguide målrettet fagpersoner)?
6. Har kommunerne set en ændring i underretningsmønsteret efter 1. januar 2011 i forhold til hvem der underretter, hvor mange der underretter og hvornår i sagen, der underrettes?
7. Vurderer kommunerne, at kvaliteten af underretninger er øget?
8. I hvilket omfang har kommunerne efter 1. januar 2011 anvendt muligheden for at træffe afgørelse om andre former for efterværn til tidligere anbragte end kontaktperson, udslusning og døgnophold?

Der er anvendt forskellige datakilder til at afdække de enkelte spørgsmål. Følgende datakilder er anvendt:

- Spørgsmål 1-3 er besvaret ved en gennemgang i Ankestyrelsen af konkrete sager, hvor der er truffet afgørelse om anbringelse.
- Spørgsmål 4 er besvaret ved udtræk fra Ankestyrelsens anbringelsesstatistik.
- Spørgsmål 5-8 er indsamlet via et landsdækkendes spørgeskema til alle kommuner.

Dette notat gennemgår de indsamlede data.

Gennemgang af konkrete sager

Spørgsmål 1-3 er afdækket ved en gennemgang af 120 konkrete anbringelsessager fra 12 kommuner. Hver kommune er bedt om at indsende 10 tilfældigt udvalgte sager, som opfylder følgende kriterier:

- der er truffet afgørelse om anbringelse (efter servicelovens § 52, stk. 7 eller § 58) i perioden 1. januar 2011 - 1. april 2012
- alder på afgørelsestidspunktet er i mindst fire ud af de 10 sager 16 eller 17 år
- anbringelsesårsag er ikke alene på grund af fysisk handicaps
- den aktuelle afgørelse har ikke været anket til eller behandlet af Ankestyrelsen.

Nogle af de indsendte sager har ikke opfyldt alle kriterier, hvilket betyder, at i alt 104 sager indgår som grundlag for besvarelse af spørgsmålene.

Sagerne er gennemgået juridisk i Ankestyrelsen ud fra samme koncept som i praksisundersøgelser. Der er således udarbejdet et måleskema og en vejledning til at udfylde måleskemaet. Til forskel fra praksisundersøgelser er det ikke vurderet, hvorvidt afgørelsen om anbringelse er truffet i overensstemmelse med lovgivning og praksis.

Spørgsmål 1: Mål for forberedelse til voksenlivet i handleplanen for unge, der er fyldt 16 år

Efter servicelovens § 140 skal der udarbejdes en handleplan, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger efter servicelovens § 52 og § 76.

Sagsgennemgangen af de 104 sager viser, at der foreligger en handleplan i 81 sager svarende til 78 procent. I 18 procent af sagerne er der ikke udarbejdet en handleplan, men kommunen burde have udarbejdet den. I de resterende 4 procent af sagerne er akutte forhold, som begrundes, at handleplanen ikke er udarbejdet, *jf. tabel 1.1*.

Tabel 1.1 Er der udarbejdet en handleplan efter § 140?

	Antal	Procent
Ja	81	78
Nej, men det burde der have været	19	18
Nej, foranstaltningen var akut	4	4
I alt	104	100

For at forberede unge med behov for særlig støtte til livet som voksen, blev det med Barnets Reform bestemt, at forvaltningen i handleplaner for unge, der er fyldt 16 år, skal angive konkrete mål for overgangen til voksenlivet, *jf. § 140, stk.3*.

Serviceovens § 140, stk. 3

En handleplan skal angive formålet med indsatsen, og hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet. Handleplanen skal tage udgangspunkt i resultaterne af den børnefaglige undersøgelse af barnets eller den unges forhold, *jf. § 50*. Handleplanen skal i forhold til de problemer, der er afdækket i undersøgelsen, indeholde konkrete mål i forhold til barnets eller den unges trivsel og udvikling i overensstemmelse med det overordnede formål med støtten, *jf. § 46*. Herudover skal handleplanen for unge, der er fyldt 16 år, opstille konkrete mål for den unges overgang til voksenlivet.

Formålet med bestemmelsen er at sikre en sammenhængende og langsigtet indsats i forhold til den unges overgang til voksenlivet.

I handleplanen skal der indgå overvejelser om, hvilke forløb den unge bør have før og efter sit 18. år.

31 af de 81 handleplaner, der foreligger i sagerne, vedrører 16- og 17-årige. Herudover er den unge 16 eller derover i 7 af de 19 sager, hvor der ikke er udarbejdet handleplan, men hvor dette burde være sket. Gennemgangen af de 31 handleplaner, viser, at der i 55 procent af

sagerne enten ingen mål er beskrevet eller kun i ringe grad er indsat relevante mål for forberedelsen til voksenlivet, *jf. tabel 1.2*.

Tabel 1.2 I hvor høj grad er der i handleplanen for unge, der er fyldt 16 år, indsat relevante mål for forberedelse til voksenlivet?

	Antal	Procent
I høj grad	6	19
I nogen grad	8	26
I ringe grad	7	23
Ingen mål beskrevet	10	32
I alt	31	100

I 19 procent af sagerne har kommunerne i høj grad indsat relevante mål i handleplanen, mens de i 25 procent af sagerne har gjort det i nogen grad.

Socialisering, fastholdelse i uddannelse og behandling er de mål, som hyppigst beskrives i handleplanen for de over 16årige. Det sker i ca. halvdelen eller lidt under halvdelen af handleplanerne. I ca. en tredjedel af handleplanerne indgår mål for, hvordan den unge skal klare husholdningen. Mål om de fremtidige jobmuligheder er ikke beskrevet i nogen af de 31 handleplaner, *jf. tabel 1.3*.

Tabel 1.3 Hvilke mål beskrives for unge, der er fyldt 16 år?

	Antal	Procent
Fastholdelse i uddannelse	15	48
Fremtidige jobmuligheder	0	0
Socialisering	16	52
Husholdningsøkonomi	10	32
Husholdning (madlavning, tøjvask mv.)	7	23
Udredning	2	6
Behandling	13	42
Andre	6	19
Antal handleplaner for over 16årige	31	

Note: Procenterne summer ikke til 100 på grund af mulighed for at markere flere mål

Andre mål omfatter for eksempel hjælp til at få fritidsaktiviteter eller hjælp til at forbedre familieforholdene.

Spørgsmål 2: Børnesamtale og barnets/den unges perspektiv i forbindelse med afgørelsen

I Barnets Reform lægges der op til øget inddragelse af barnet i sagsbehandlingen. Kommunen har i forbindelse med udredningen af barnets sag således pligt til at inddrage barnet med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed, *jf. servicelovens § 46, stk. 3*.

Et vigtigt redskab til at inddrage barnet er børnesamtalen. Mens der lægges vægt på inddragelse af barnet i hele sagsforløbet, er der direkte pligt til at afholde en børnesamtale forinden, at myndighederne træffer en afgørelse i barnets sag, *jf. § 48*. Hvis samtalen ikke kan gennemføres på grund af barnets alder, modenhed eller andre forhold, skal sagsbehandleren forsøge at tilvejebringe barnets holdning til den påtænkte afgørelse på anden vis, *jf. § 48, stk. 2*.

Serviceovens § 46, stk. 3

Støtten skal bygge på barnets eller den unges egne ressourcer, og barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed. Barnets eller den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvis dette ikke er muligt, skal foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren og for barnet eller den unge.

Serviceovens § 48

Forinden myndigheden træffer afgørelse efter §§ 51, 52, 52 a, 56, 57 a, 57 b, 58, 62 og 63, § 65, stk. 2 og 3, og §§ 68-71 og 75, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge herom.

Stk. 2. Samtalen kan undlades, i det omfang barnets modenhed eller sagens karakter i afgørende grad taler imod samtals gennemførelse. Kan samtalen ikke gennemføres, skal barnets holdning til den påtænkte afgørelse søges tilvejebragt.

Sagsgennemgangen viser, at der er afholdt børnesamtale inden kommunen har truffet afgørelse om anbringelsen i lige godt halvdelen af sagerne (51 procent).

I 39 procent af alle sagerne er det fundet, at der ikke er afholdt børnesamtale, men at der burde være det. Dermed har Ankestyrelsen vurderet, at der burde have været afholdt børnesamtale i næsten fire femtedele af de sager, hvor samtalen ikke er blevet afholdt, *jf. tabel 1.4*.

Tabel 1.4 Er der afholdt børnesamtale inden der er truffet afgørelse om anbringelse?

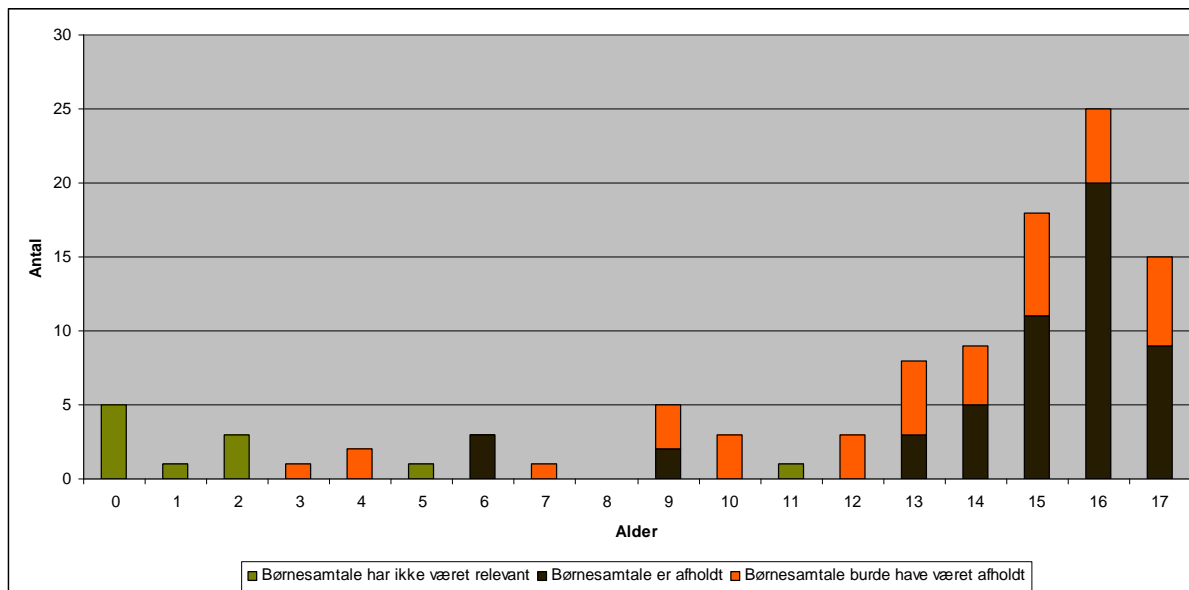
	Antal	Procent
Ja	53	51
Nej, men det burde der have været	40	39
Ikke relevant	11	11
I alt	104	100

Note: Procenterne summer ikke til 100 på grund af afrundinger.

I 11 procent af sagerne er der heller ikke afholdt en egentlig samtale, men her er Ankestyrelsen enig i, at det ikke har været relevant at holde en børnesamtale. Det er tilfælde, hvor foranstaltningen er iværksat akut, eller hvor barnets alder ikke har muliggjort en børnesamtale (spædbørn).

Aldersfordelingen af sagerne i forhold til afholdt børnesamtale viser, at sagerne primært vedrører ældre børn. Det er overvejende sager, der omhandler ældre børn, hvor Ankestyrelsen vurderer, at der burde have været afholdt en børnesamtale, *jf. figur 1*.

Figur 1.1 Aldersfordeling i forhold til om børnesamtale er afholdt

Børnesamtalen skal bidrage til at få barnets/den unges holdning til den foranstaltning, som det påtænkes at træffe afgørelse om. I 87 procent af de 53 sager, hvor der er afholdt børnesamtale inden afgørelsen, er barnets holdning til den påtænkte foranstaltning tilvejebragt, *jf. tabel 1.5*.

Tabel 1.5 Er barnets holdning om den påtænkte foranstaltning tilvejebragt ved børnesamtalen?

	Antal	Procent
Ja	46	87
Nej, men det burde der have været	7	13
I alt	53	100

Note: Tabellen viser fordelingen af de 53 sager, hvor der er afholdt børnesamtale, *jf. tabel 1.4*.

Ses der på de i alt 47 sager, hvor der enten ikke er afholdt børnesamtale – men hvor det har været relevant - eller hvor det ikke er lykkedes at tilvejebringe barnets holdning til den påtænkte foranstaltning ved børnesamtalen, er det lykkedes at tilvejebringe barnets holdning på anden vis i 43 procent af sagerne, *jf. tabel 1.6*.

Tabel 1.6 Er barnets holdning forsøgt tilvejebragt på anden vis?

	Antal	Pct.
Ja	20	43
Nej, men det burde den have været	26	54
Ikke relevant	1	2
I alt	47	100

Note: Tabellen viser fordelingen af de 40 sager, hvor der ikke er afholdt børnesamtale, men hvor dette burde være sket, jf. tabel 1.4 og de 7 sager, hvor der er afholdt børnesamtale, men hvor barnets holdning ikke er fremkommet ved børnesamtalen, jf. tabel 1.5.

Samlet set har Ankestyrelsen fundet, at kommunerne ikke har tilvejebragt barnets holdning ved hjælp af børnesamtale eller på anden vis i ca. en fjerdedel af alle sagerne (26 sager).

I de øvrige tre fjerdedele af sagerne har kommunen således enten lykkedes med at tilvejebringe barnets holdning til den påtænkte foranstaltning, eller det er vurderet ikke at være relevant.

Ses der på, om barnets holdning er afspejlet i afgørelsen i høj eller i nogen grad, er dette tilfældet i 72 procent af sagerne, jf. tabel 1.7.

Tabel 1.7 Er barnets/den unges holdning afspejlet i afgørelsen?

	Antal	Pct.
I høj grad	57	61
I nogen grad	10	11
I ringe grad	4	4
Nej	22	24
I alt	93	100

Note: Der er ikke medregnet de 11 sager, hvor det ikke har været relevant at afholde børnesamtale

Ankestyrelsen har vurderet, at holdningen er afspejlet i høj grad, hvis kommunen har været opmærksom på barnets eller den unges holdning og har forholdt sig til barnets holdning – også selvom barnets eller den unges holdning ikke er blevet fulgt.

Spørgsmål 3: Tilbud om støtteperson fra netværket

Kommunen skal hjælpe anbragte børn og unge med at finde en støtteperson fra barnets eller den unges netværk, jf. *servicelovens § 68 b. Stk. 4*. Støttepersonen skal forebygge ensomhed hos den anbragte og understøtte barnets eller den unges mulighed for et bredere netværk under og efter anbringelsen.

Serviceovens § 68 b. Stk. 4

Forud for anbringelsen skal kommunalbestyrelsen hjælpe barnet eller den unge med at finde en person i barnets eller den unges familie eller netværk, som kan udpeges til at være dennes støtteperson under anbringelsen. Kommunen kan efter behov dække støttepersonens udgifter til telefon, transport og lign.

Sagsgennemgangen viser, at under hver tiende barn er blevet tilbudt en støtteperson fra netværket, *jf. tabel 1.8*.

Tabel 1.8 Er barnet/den unge blevet tilbudt en støtteperson fra netværket (§ 68b, stk. 4.) forud for anbringelsen?

	Antal	Pct.
Ja	8	8
Ja, men ikke forud for anbringelsen	1	1
Nej	94	91
I alt	103	100

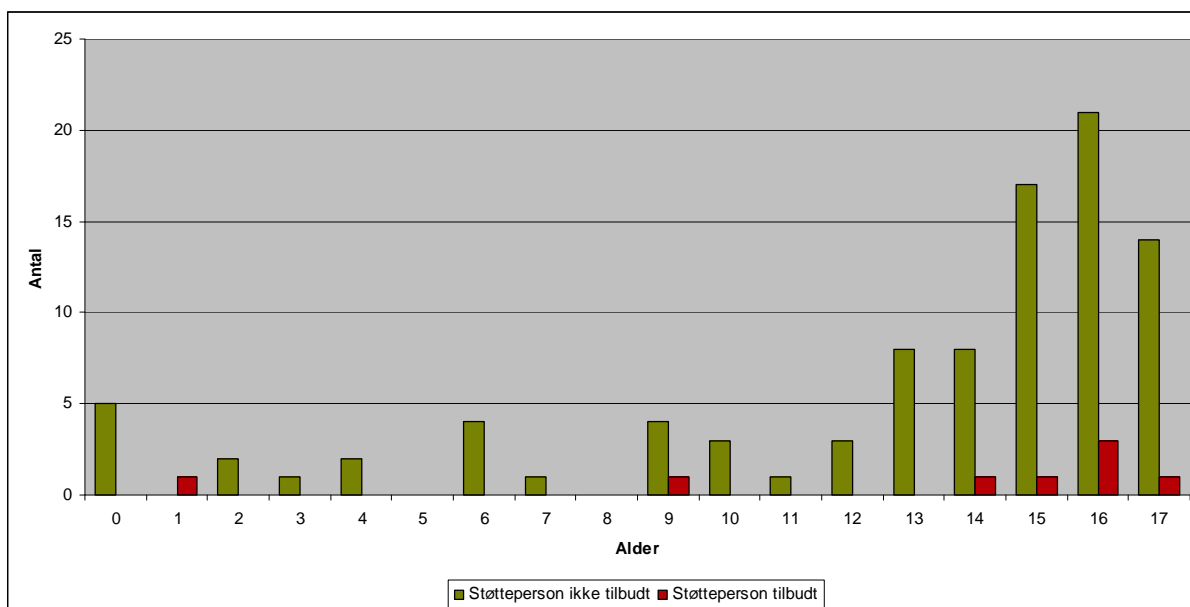
Note: I en enkelt sag er der tale om en uledsaget flygtning, som ikke har noget netværk. Det har derfor ikke været relevant at tilbyde en støtteperson fra netværket. Besvarelsen dækker de resterende 103 sager.

I ét af de otte tilfælde, hvor der er tilbudt støtteperson fra netværket forud for anbringelsen, er barnet 1 år. Det er således ikke barnet selv, der er tilbudt støttepersonen, men farmoderen er blevet støtteperson for barnet. I de øvrige syv sager er barnet mellem 9 og 17 år.

Det ene tilfælde, hvor støttepersonen blev tilbudt efter anbringelsen, omhandler en ung på 16 år. Tilbuddet om støtteperson blev drøftet med den unge ca. en måned efter effektivering af anbringelsen.

Aldersfordelingen af de 94 sager, hvor der ikke er tilbudt støtteperson fra netværket fremgår af *figur 2*.

Figur 0.2 Aldersfordeling i forhold til om der er tilbudt støtteperson fra netværket

Af de 8 børn, der er blevet tilbudt en støtteperson fra netværket, fremgår det af sagen, at 3 har taget imod tilbuddet, *jf. tabel 1.9*.

Tabel 1.9 Har barnet taget imod tilbuddet om støtteperson?

	Antal	Pct.
Ja	3	38
Nej	5	62
I alt	8	100

Udtræk fra Anbringelsesstatistikken

Spørgsmål 4 er besvaret ved udtræk fra Ankestyrelsens anbringelsesstatistik.

Spørgsmål 4: Kontaktperson som efterværn for unge anbragt uden samtykke op til det 18. år

Kommunerne indberetter til Ankestyrelsens Anbringelsesstatistik, når de træffer afgørelse om efterværn for unge, der er anbragte uden for hjemmet. Afgørelsen skal træffes efter servicelovens § 68, stk. 12, senest når den unge er 17½ år.

Med Barnets Reform har unge, der er anbragt uden samtykke umiddelbart op til det 18. år fået ret til en fast kontaktperson, hvis de ikke fortsætter med at have døgnophold i et anbringelsessted efter det 18. år, jf. servicelovens § 76, stk. 5.

Servicelovens § 68, stk. 12

Kommunalbestyrelsen i den unges opholdskommune skal senest 6 måneder forud for ophør af en anbringelse ved det fyldte 18. år træffe afgørelse om, hvorvidt den unge har behov for efterværn, og i givet fald træffe afgørelse om, hvilke foranstaltninger der skal iværksættes efter § 76.

Kommunalbestyrelsen skal forinden da i samarbejde med den unge have revideret handleplanen og herunder have taget stilling til den unges videre forløb med hensyn til uddannelse og beskæftigelse samt øvrige relevante forhold.

Servicelovens § 76, stk. 5

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde unge, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, jf. § 58, støtte i form af en kontaktperson frem til det fyldte 23. år. Støtten tilbydes unge, der ikke tilbydes støtte i form af opretholdelse af døgnophold efter stk. 3, nr. 1.

I 2011 har kommunerne indberettet 572 afgørelser forud for det 18. år om efterværn (afgørelser efter § 68, stk. 12). 34 afgørelser vedrørte unge, som var anbragt uden samtykke på tidspunktet for afgørelsen. Heraf er der i 10 tilfælde truffet afgørelse om, at den unge enten skal fortsætte med eller have tildelt en fast kontaktperson efter det 18. år., jf. tabel 1.10.

Tabel 1.10 Afgørelser om efterværn efter § 68, stk. 12 i 2011

	Antal	Heraf eneste foranstaltning
Døgnophold i et anbringelsessted	13	7
Fast kontaktperson	10	5
Udslusningsordning	10	5
Andre former for støtte	4	1
Tilbud ikke endeligt besluttet	4	4
Ingen efterværnstilbud - ophør	3	3
I alt	34	

Kilde: Ankestyrelsens anbringelsesstatistik, foreløbige tal for 2011

Opgørelsen bygger på foreløbige tal for 2011, da årsstatistikken for 2011 endnu ikke er offentliggjort. Tallene er imidlertid valideret foreløbigt af kommunerne, men mangler en endelig validering.

Det skal bemærkes, at kommunerne kan have tilbudt kontaktperson til flere unge, men at den unge kan have takket nej til støtten.

Antallet af unge anbragte mellem 17½ og 18 år er pr. 31. december 2012 opgjort til 1372. Det er væsentlig flere end de 552 afgørelser, som er indberettet til statistikken. Det kan ikke afgøres, om divergensen skyldes, at kommunerne ikke træffer afgørelsen efter § 68, stk. 12 eller om afgørelserne ikke indberettes. Af de 1372 unge var 106 anbragt uden samtykke.

Landsdækkende spørgeskemaundersøgelse

Til at besvare spørgsmål 5-8 er alle landets kommuner blevet bedt om at besvare et spørgeskema. 82 kommuner har besvaret skemaet⁴, hvilket svarer til en besvarelsesprocent på 85 procent⁵.

Spørgsmål 5: Er kommunens behandling af underretninger ændret det seneste år?

55 procent af kommunerne svarer, at de har ændret deres behandling af underretninger siden 1. januar 2011, hvor Barnets Reform trådte i kraft, *jf. tabel 1.11*.

⁴ Følgende 14 kommuner har ikke besvaret pr. 31. juli 2012: Kerteminde, Viborg, Hedensted, Herning, Rudersdal, Ikast-Brande, Ringkøbing-Skjern, Assens, Holbæk, Nordfyns, Odsherred, Halsnæs, Nyborg og København, mens Helsingør Kommune har besvaret for få spørgsmål til at indgå i undersøgelsen.

⁵ Ishøj og Vallensbæk Kommuner har indgået forpligtende samarbejde på børneområdet, hvilket betyder, at der er svaret fælles for de to kommuner.

Tabel 1.11 Er kommunens behandling af underretninger ændret efter 1. januar 2011?

	Antal	Procent
Ja	45	55
Nej	37	45
I alt	82	100

Ændringerne omfatter overvejende ændret organisering for modtagelse og behandling af underretninger. 87 procent af de kommuner, som har oplyst ændringer, har således ændret deres organisering, *jf. tabel 1.12*.

Tabel 1.12 Hvordan er behandlingen af underretninger ændret?

	Antal	Procent
Nye og/eller reviderede retningslinjer til fagfolk med særlig underretningspligt	17	38
Nye og/eller reviderede retningslinjer til sagsbehandlere	19	42
Ændret organisering for modtagelse og behandling af underretninger	39	87
Andet	6	13

Note: Tabel 1.2 er baseret på de 45 kommuner, der har ændret behandlingen af underretninger efter 1. januar 2011, *jf. tabel 1.1*.

42 procent af kommunerne har indført nye og/eller revideret retningslinjer til sagsbehandlere, mens 38 procent af kommunerne har udarbejdet nye og/eller revideret retningslinjer til fagfolk med særlig underretningspligt.

Kommunerne har haft mulighed for at uddybe deres besvarelse. Nogle kommuner har allerede før 1. januar 2011 ændret organisering.

Spørgsmål 6: Har kommunen set en ændring i underretningsmønstret efter 1. januar 2011?

Kommunerne er bedt om at svare på, om de har set en ændring i underretningsmønstret i forhold til antallet af underretninger, samt hvem der underretter. Herudover er kommunerne bedt om at svare på, om de oplever, at der underrettes tidligere i sagsforløbet end tidligere.

Udvikling i antallet af underretninger

Det er ikke alle kommuner, som registrerer antallet af modtagne underretninger systematisk således, at der automatisk kan trækkes statistik herom. 35 kommuner oplyser, at de automatisk kan trække en oversigt over antallet af underretninger. Flere af kommunerne oplyser, at de er påbegyndt implementering af DUBU-systemet fra januar 2012, som medfører, at der kan ske automatisk træk af lister over antallet af underretninger herefter. Andre kommuner nævner systemer som Acadre, EDH-system, og Enalyzer, hvor underretningerne registreres og kan optælles.

Andre 35 kommuner registrerer underretningerne særskilt, men skal optælles manuelt. Her nævner også flere kommuner at de har påbegyndt eller påbegynder inden for det næste år implementering af DUBU-systemet eller tilsvarende sagsbehandlingssystem, hvor antallet af underretninger kan trækkes fra, *jf. tabel 1.13*.

Otte kommuner oplyser, at de ikke registrerer underretninger systematisk, men alene på barnets/den unges journal.

Tabel 1.13 Registreres kommunens underretninger systematisk, således at antallet af underretninger kan trækkes automatisk fra kommunens sagsbehandlingssystem?

	Antal	Procent
Ja, der kan automatisk trækkes en oversigt over antallet af underretninger	35	43
Nej, underretninger registreres særskilt, men skal optælles manuelt	36	43
Nej, underretningen noteres alene i journal	8	10
Andet	3	4
I alt	82	100

De tre kommuner, der svarer "andet" bemærker, at der sker registrering af underretninger i nye sager, mens underretninger i eksisterende sager sendes direkte til sagsbehandleren, hvor der ikke sker samme systematiske registrering.

Selvom mange kommuner ikke kan trække antallet af underretninger automatisk på nuværende tidspunkt, har mange kommuner oplyst enten det præcise antal eller et skønnet antal af modtagne underretninger i løbet de seneste år.

I 2009 modtog 66 kommuner i alt 21.705 underretninger. I 2010 modtog 68 kommuner 25.271 underretninger, mens 74 kommuner i 2011 modtog 31.994 underretninger, *jf. tabel 1.14*.

Tabel 1.14 Hvor mange registrerede underretninger vedrørende bekymring om børn og unges trivsel har kommunen modtaget?

	2009	2010	2011
I alt	21.705*	25.271**	31.994***
Antal kommuner	66	68	74
Minimum (Læsø)	3	3	2
Maksimum (Aarhus)	2.703	2.550	2.785

Note: *26 kommuner har skønnet dette antal. **19 kommuner har skønnet dette antal. ***17 kommuner har skønnet dette antal. Det skal bemærkes, at Københavns Kommune ikke har besvaret spørgeskemaet og derfor ikke indgår i opgørelsen. Københavns Kommune formodes at have det største antal underretninger årligt.

Stigningsprocenten i perioden 2009-2011 for de kommuner, som både har oplyst antal underretninger i 2009 og i 2011, er på 35 procent.⁶

I 24 kommuner kan en del af stigningen tilskrives, at kommunerne siden juli 2010 har modtaget ugentlige lister på unge, som mistænkes for at have begået kriminalitet og som der derfor skal underrettes til kommunerne om. De 24 kommuner har svaret, at disse underretninger indgår i opgørelsen over antallet af underretninger, *jf. tabel 1.15*.

⁶ De 66 kommuner, der har oplyst, at de samlet modtog 21.705 underretninger i 2009, modtog 29.264 underretninger i 2011. Det er en stigning på 35 procent.

Tabel 1.15 Er politiets underretninger via "mandagslisterne" om unge mistænkt for kriminalitet inkluderet i ovenstående opgørelse?

	Antal	Procent
Ja	27	36
Nej	48	58
Ved ikke	4	6
I alt	79	100

Ændring i underretningsmønsteret i forhold til hvem der underretter

Flere end halvdelen af kommunerne har registreret, at der er sket en ændring i underretningsmønsteret i forhold til, hvem der underretter. 53 procent oplyser, at de har registreret en ændring. 23 procent af kommunerne har ikke oplevet en ændring, *jf. tabel 1.16.*

Tabel 1.16 Har kommunen registreret en ændring i underretningsmønsteret efter 1. januar 2011 i forhold til hvem, der underretter?

	Antal	Procent
Ja	42	53
Nej	18	23
Ved ikke	20	25
I alt	80	100

Den resterende del af kommunerne svarer "ved ikke", hvilket til dels skyldes, at oplysningerne ikke registreres og kan trækkes automatisk.

De fleste kommuner har uddybet deres besvarelse. De fleste kommuner bemærker, at de modtager flere underretninger fra især skoler, tandplejer, daginstitutioner, politi og andre kommuner. I det hele taget er andelen af underretninger fra fagfolk med skærpet underretningspligt steget. Ca. 10 kommuner bemærker, at de oplever en stigning i antallet af underretninger fra privatpersoner, herunder naboer, håndværkere. Enkelte kommuner nævner også en væsentlig stigning i antallet af anonyme underretninger.

En kommune nævner, at antallet af underretninger hænger sammen med det tværfaglige arbejde. Hvis der er gode drøftelser, når problemerne opstår, så vil det mindske behovet for en egentlig underretning. Kommunen vurderer, at det begrundes et fald i antallet af underretninger fra sundhedsplejen. Tidligere modtog kommunen 20 underretninger årligt, nu modtager de ca. 3 underretninger årligt fra sundhedsplejen.

En kommune begrundes en del af det stigende antal underretninger fra fagfolk med et undervisningsforløb, de har gennemført i kommunen. Det har givet et mere præcist og øget underretningsmønster fra især praktiserende læger og sundhedsplejerske. Skoleledere og pædagogiske ledere har større bevidsthed om, hvornår det drejer sig om en underretning, og hvornår det drejer sig om en konsultativ efterspørgsel hos forvaltningen.

Ændring i underretningsmønsteret i forhold til hvornår i sagen underrettes der

36 procent af kommunerne vurderer, at fagfolk og borgere underretter tidligere, når de bliver opmærksomme på et barn, der kan have behov for støtte. Stort set lige så mange kommuner – 31 procent – oplever ikke, at der bliver underrettet tidligere, end før Barnets Reform trådte i

kraft. 33 procent af kommunerne har ikke taget stilling til spørgsmålet og svaret "ved ikke", jf. tabel 1.17.

Tabel 1.17 Har kommunen set en ændring i underretningsmønstret efter 1. januar 2011 vedrørende hvornår i forløbet, der underrettes?

	Antal	Procent
Ja	29	36
Nej	25	31
Ved ikke	27	33
I alt	81	100

Ikke alle kommuner oplever den tidligere underretning positivt. En kommune bemærker:

"Alle underretter – også der hvor der ikke er tale om en underretning, men i stedet en udtalelse fra for eksempel psykiatrien. Mange af de grupper, der tidligere har underrettet, gør det nu omkring alt! Det er vores erfaring, at den store fokus på pressen på enkeltsager har bevirket, at man hellere vil underrette en gang for meget end for lidt. Det kan være positivt, men opleves også som ansvarsforflygtigelse."

Spørgsmål 7: Vurderer kommunen, at kvaliteten af underretningerne er steget?

59 procent af kommunerne har ikke oplevet, at underretningerne giver et bedre vurderingsgrundlag end tidligere. 4 procent har i høj grad oplevet en stigning i kvaliteten af underretningerne, mens 22 procent mener, at underretningerne i nogen grad har givet et bedre vurderingsgrundlag. 12 procent har i mindre grad oplevet et forbedret vurderingsgrundlag, jf. tabel 1.18.

Tabel 1.18 Vurderer kommunen, at underretninger modtaget efter 1. januar 2011 giver kommunen et bedre vurderingsgrundlag end tidligere?

	Antal	Procent
Ja, i høj grad	3	4
Ja, i nogen grad	18	22
Ja, i mindre grad	12	15
Nej, uændret	48	59
I alt	81	100

De kommuner som vurderer, at beslutningsgrundlaget er blevet forbedret, er blevet bedt om at uddybe deres besvarelse.

Flere kommuner forklarer, at de har udarbejdet eller indført særlige skemaer, som fagfolk skal anvende til at underrette. Flere kommuner har også udarbejdet handleguides og gennemført undervisningsforløb, som har forbedret underretningerne.

"Vi har selv i Børn og Unge gjort et stort stykke arbejde for at udbrede underretningspligt og behovet for faktuelle oplysninger i underretninger. Vi har etableret en modtagelse, som også giver faglig sparring til det indholdsmæssige. Det har givet en mærkbar ændring i kvaliteten".

Spørgsmål 8: Anvendelse af efterværn for tidligere anbragte

77 kommuner har besvaret spørgsmålet om, hvorvidt de efter 1. januar 2011 har anvendt muligheden for at træffes afgørelse om andre former for efterværn til tidligere anbragte end kontaktperson, udslusning og døgnophold.

36 procent af kommunerne har anvendt andre former for efterværn til tidligere anbragte, mens 64 procent af kommunerne ikke har, *jf. tabel 1.19*.

Tabel 1.19 Har kommunen efter 1. januar 2011 anvendt muligheden for at træffe afgørelse om andre former for efterværn til tidligere anbragte end kontaktperson, udslusning og døgnophold?

	Antal	Procent
Ja	28	36
Nej	49	64
I alt	77	100

Note: De kommuner, der ikke har svaret, bemærker, at det skyldes, at de ikke har kendskab til omfanget

Størstedelen af de kommuner, der har tilbudt andre former, nævner psykologsamtaler som den hyppigste form for efterværn. Herudover nævnes bostøtte, tilbud om netværksgrupper og dagbehandlingstilbud til afslutning af skolegang.